

NOU-Themadag: 'onze' trekvogels in Afrika

PROGRAMMA

TIJD	ACTIVITEIT		LOCATIE	
09.30 - 10.00	Aanmelden en koffie		Pleintje	
10.00 - 10.30	<i>Almut Schlaich</i> <i>Overwinteringsecologie van grauwe kiekendieven in West-Afrika</i>		Grote zaal	
10.30 - 11.00	<i>Jan van der Winden</i> <i>Bedreigde moerasvogels op op de voet gevolgd tijdens hun reis naar Afrika</i>		Grote zaal	
11.00 - 11.30	Pauze		Pleintje	
11.30 - 12.00	<i>Rob Bijlsma</i> <i>Over de kieskeurigheid van Europese vogels in de Sahel</i>		Grote zaal	
12.00 - 12.30	<i>Luitzen Santman</i> <i>Een betere toekomst voor (trek)vogels in sub-Sahara Afrika: hoe nieuwe samenwerkingsverbanden zorgen voor een duurzamer landschap</i>		Grote zaal	
12.30 - 13.30	Lunch en Signeersessie Kees Camphuysen 'De zilvermeeuw'		Pleintje	
13.30 - 14.00	<i>Kees Camphuysen</i> <i>De zonsondergang van de Bafour: een opwellingsgebied van ongekende betekenis voor zeevogels en walvisachtigen voor de kust van Mauritanië</i>		Grote zaal	
14.00 - 14.30	<i>Marc van Roomen</i> <i>Onze wadvogels langs de Oost Atlantische trekroute: verbetering monitoring voor betere bescherming</i>		Grote zaal	
14.30 - 15.00	Pauze		Pleintje	
15.00 - 15.30	<i>Tamar Lok</i> <i>Lepelaars op trek: een vergelijking tussen Europa- en Afrikagangers</i>	<i>Marijn Nijssen</i> <i>Omloop van het Zuiden: loop-migration bij Grauwe klauwierien in kaart gebracht</i>	Flex	Hub
15.30 - 16.30	Algemene Ledenvergadering NOU	Film: Living on the edge	Flex	Hub
16.30 - 16.45	Pauze		Pleintje	
16.45 - 17.45	Brainstorm		Flex	
17.45 - 19.00	Borrel		Pleintje	
18.30 - 20.00	Eten		Pleintje	
20.00 - 20.30	<i>Bruno Ens</i> <i>Een Arabische waddenzee: overwinterende steltlopers in Oman</i>		Flex	

SPREKERS (op volgorde van programma)

Overwinteringsecologie van grauwe kiekendieven in West-Afrika

Almut Schlaich - Werkgroep Grauwe Kiekendief en Conservation Ecology Group, RUG

Grauwe kiekendieven brengen ruim de helft van het jaar door in hun overwinteringsgebieden in de Sahel. Omdat de soort in veel Europese landen op de Rode Lijst staat en tijdens het broedseizoen afhankelijk is van tijdsintensieve en dure beschermingsmaatregelen (nestbescherming en habitatverbetering met behulp van beheermaatregelen) is het uitermate belangrijk om jaarrond informatie over gedrag, ecologie en bedreigingen te verzamelen. Hiervoor is moderne tracking data zeer geschikt, vooral in combinatie met ouderwets veldwerk. Sinds 2005 worden grauwe kiekendieven met satellietzenders en sinds 2009 ook met GPS-trackers gevolgd. Tegelijkertijd zijn er vanaf 2006 expedities naar de overwinteringsgebieden van de gezenderde vogels ondernomen om ter plekke data te verzamelen. Uit onze analyses blijkt dat de overleving in de overwinteringsgebieden hoog is en

dat er geen grote additionele mortaliteit door vervolging of ander menselijk toedoen lijkt te zijn. Desondanks konden we laten zien dat vogels later vertrekken uit droge gebieden en daardoor later in de broedgebieden aankomen dan vogels in groenere en waarschijnlijk prooirijkere gebieden. Habitatverlies door overbegrazing en intensivering van de landbouw zou dus in de toekomst wel tot verslechtering van de overwinteringssituatie voor grauwe kiekendieven kunnen leiden.

Bedreigde moerasvogelsop op de voet gevolgd tijdens hun reis naar Afrika

Jan van der Winden

De meeste moerasvogelsoorten die in Nederland broeden ontvluchten de noordelijke winter en vliegen naar West-Afrika. Van soorten als purperreiger, visarend, grutto, zwarte stern, sprinkhaanzanger en grote karekiet trekt de gehele populatie naar West-Afrika. Met uitzondering van de zwarte stern die op zee verblijft, gaan al deze vogelsoorten naar de zoete wetlands van de Sahel of zuidelijker. Maar er zijn ook soorten waarvan slechts een deel van de populatie naar Afrika trekt. De rest vliegt veel minder ver of blijft zelfs in Nederland. De roerdomp en blauwe reiger bijvoorbeeld. Met zenders of dataloggers hebben we de trekwegen van purperreiger, roerdomp en grote karekiet in beeld gebracht. Dat laat zien dat deze soorten grofweg dezelfde routes volgen in voor- en najaar en elkaar weer tegenkomen in de wetlands in Afrika. Ook zien we hoe plaatstrouw ze zijn nadat ze zijn aangekomen en begrijpen we steeds beter waarom de Sahel belangrijk voor ze is.

Over de kieskeurigheid van Europese vogels in de Sahel

Rob Bijlsma, Leo Zwarts, Jan van der Kamp, Erik Klop, Marten Sikkema en Eddy Wymenga

Onwaarschijnlijke aantallen vogels verlaten Europa in het najaar ten faveure van een verblijf bezuiden de Sahara. Een groot deel lost op in de meer beboste streken van Afrika, maar miljoenen blijven hangen in de Sahel (en aangrenzende Soedan-zone). Een droge wereld, die in de loop van de winter alsmaar droger wordt. Op het eerste gezicht een verre van ideale leefomgeving. Maar schijn bedriegt. Toch is het niet allemaal hunky-dory in de Sahel. Nog los van regenval, of beter gezegd: het tekort eraan, zijn onze vogels kieskeurig in hun boomkeuze. Binnen de grote verscheidenheid aan bomen is er maar een handjevol écht van betekenis voor Europese vogels. Dat is een scenario voor problemen. Die zijn er dan ook volop. Aan de andere kant: de zaken ter plekke liggen zeer complex. Wat betekent dat voor 'onze' vogels (waarbij 'onze' ruim is genomen: orpheusgrasmussen, bergfluiters en baardgrasmussen zijn voor ons net zo belangrijk als gekraagde roodstaarten, duinpiepers en tapuiten)? Sterker nog: wat betekent het voor Afrikaanse vogels? Een miniem tipje van de sluier gaan we oplichten, want hoewel we het nodige hebben uitgeknobbeld, bij elke nieuwe trip wordt duidelijker dat alles met alles samenhangt en dat we de facto helemaal niet zoveel weten.

Een betere toekomst voor (trek)vogels in sub-Sahara Afrika: hoe nieuwe samenwerkingsverbanden zorgen voor een duurzamer landschap

Luitzen Santman - Vogelbescherming

De bevolking in Burkina Faso is in de afgelopen 25 jaar verdubbeld. 80% van de ruim 18 miljoen inwoners woont op het platte land en leeft van de inkomsten uit landbouw en veeteelt. De vraag naar brandhout neemt toe, de belangrijkste vogelbomen verdwijnen. Het landschap verschaalt door monocultuur, de biodiversiteit neemt af en voor (trek)vogels blijven er steeds minder voedsel en rustplaatsen over. Vogelbescherming en haar partners willen de negatieve spiraal doorbreken. Hoe kunnen we samen een divers landschap creëren dat voedsel biedt aan vogels en mensen, een buffer vormt tegen verwoestijning én een bron is voor duurzame business? Door gebruik te maken van onderzoek en het aangaan samenwerkingsverbanden proberen we het landschap te herstellen en een nieuw toekomstperspectief te bieden voor mensen, vogels en het milieu.

Signeersessie van Kees Camphuysen zijn boek ' De Zilvermeeuw'

Verkoop van andere vogel monografieën door De Vertraagde Tijd

De zonsondergang van de Bafour: een opwellingsgebied van ongekende betekenis voor zeevogels en walvisachtigen voor de kust van Mauritanië

Kees (C.J.) Camphuysen - NIOZ Texel

Mauritanië wordt begrensd door de Westelijke Sahara in het noorden, Algerije in het noordoosten, Mali in het oosten en zuidoosten, Senegal in het zuidwesten en de Atlantische Oceaan in het westen. Wie aan Mauritanië denkt, denkt aan zand en uitgestrekte woestijngebieden, sommigen denken misschien in de eerste plaats aan het beroemde getijdengebied de Banc d'Arguin. Velen vergeten die aangrenzende oceaan, ofschoon dat één van de allerrijkste en productiefste zeegebieden ter wereld genoemd mag worden. Het gebied van de 'Canary Current' is niet alleen rijk aan zeevogels, maar ook aan een grote verscheidenheid aan walvisachtigen, zeeschildpadden en veel soorten grote roofvissen. Allemaal worden zij tot dat gebied aangetrokken vanwege de enorme voedselrijkdom. Uiteraard is die rijkdom ook onszelf niet ontgaan en het gebied wordt al ruim 50 jaar intensief bevestigd door vloten afkomstig vanuit de gehele wereld. Al jarenlang proberen we de unieke biodiversiteit van dit gebied in beeld te krijgen en elke survey opnieuw worden volstrekt nieuwe dingen ontdekt en vastgelegd. Het is niet zozeer de enorme soortenrijkdom, maar het zijn vooral de interacties tussen al die soorten onderling wat dit gebied zo uniek maakt. Dit verhaal is een overzicht van de stand van zaken: wat hebben we ontdekt en gezien en wat moet er nog dringend aan onderzoek gebeuren.

Onze wadvogels langs de Oost Atlantische trekroute: verbetering monitoring voor betere bescherming

Marc van Roomen

Omloop van het Zuiden - Loop-migration bij Grauwe klauwieren in kaart gebracht

Marijn Nijssen

Van alle Nederlandse zangvogels trekt vrijwel geen enkele soort zo ver - en keert zo laat terug - als de Grauwe klauwier. Hoewel al decennia bekend is dat deze soort een loop-migration kent, is het pas recent mogelijk om via geolocators het verloop van deze route te ontrafelen. De samenwerking in een internationaal project, in combinatie met ruim 20 jaar nestmonitoring in het Bargerveen en een pilot-project in Zambia verhelderen de route, timing, knelpunten en consequenties van deze migratie. En belangrijk voor Nederland: hoe groot is de rol van het broedgebied in deze cyclus?

Lepelaars op trek: een vergelijking tussen Europa- en Afrikagangers

Tamar Lok

Van oudsher overwintert het merendeel van "onze" lepelaars in West Afrika. De laatste jaren blijven echter steeds meer lepelaars in Europa om te overwinteren. Komt dit omdat West Afrika "vol" zit, of omdat de omstandigheden in Europa zijn verbeterd? Tijdens deze lezing vertel ik wat het jarenlange kleurringen, in combinatie met onderzoek naar het broedsucces van lepelaars op Schiermonnikoog, ons heeft geleerd over de kosten en baten van overwinteren in West Afrika, ten opzichte van Europa.

MEDEDELINGEN

Wifi

Netwerk: degeldelandfabriek

Wachtwoord: dr@@dl00s

Tip

Vanaf 19:30 uur vindt in De Gelderlandfabriek een voorronde van de "Parel van de Betuwe" een concours voor bandjes plaats. Na het congres kunt u genieten van muziek. De toegangskosten zijn 8 euro.